

Taxner-Tóth Ernőre emlékezünk

Meghalt Taxner-Tóth Ernő, Körünk egyik alapítója. Széchenyi-díjas irodalomtörténész, akadémiai doktor, a Debreceni Egyetem Irodalomtudományi Intézetének professzor emerítusa volt. Pálinkás Jóska-val együtt gondolták ki és hozták létre a Professzorok Batthyány Körét 1995-ben. Ernő az Antall-kormány idején a Művelődési és Közoktatási Minisztérium fősztályvezetője, majd pedig a kultúráért felelős helyettes államtitkára volt.

Taxner-Tóth Ernő 1935-ben született Budapesten. Egyik kutatási területe Kölcsey Ferenc és Vörösmarty Mihály kora és munkássága volt. Éppen abban az időben, 1999 májusában, amikor a PBK Szatmárcsékére kirándult, Ő volt a Kölcsey Társaság elnöke, és Kölcsey sírjánál beszédet is mondott nekünk.

Pálinkás Jóska a természettudományok területéről, Taxner Ernő pedig elsősorban a társadalomtudományok, a művészetek és az orvostudomány területéről toborzott tagokat a Körbe. A tagok mozgósítása egyáltalán nem volt könnyű feladat, mert az egyetemi tanárok egy része nem akart közélettel és politikával foglalkozni, és elzárkózott a nyilvános szerepléstől is, különösen egy olyan társaságban, amilyennek a Kör lenni ígérkezett. Ugyanis ez a nemzedék is a magyar történelem egyik leginkább megfélemlített nemzedéke volt, és magának a forradalomnak is ez a generáció adta a gerincét. Ernő nemzedékéből vetettek sokakat börtönbe, és/vagy végeztek ki, majd a Kádár-diktatúrában átélték a retteget, a cenzúrát, az intellektuális elnémítást, ezért a rendszerváltoztatás első időszakában még nehéz volt őket rávenni arra, hogy politikai és közéleti kérdésekben nyilvánosan állást foglaljanak.

Taxner-Tóth Ernő szerint a Professzorok Batthyány Köre a Nemzeti Körrel és a Polgári Együttműködés Egyesülettel együtt komoly szerepet játszott a fiatal Orbán Viktor kiemelkedő államférfivé válásában. A jóval idősebb, sokat tapasztalt generációval való rendszeres tanácskozások a politikáról, az ország jövőjéről és társadalmi kérdéseiről a rendkívül tehetséges fiatal politikus gondolkodásába

olyan elemeket vittek, amelyeket a korábbi életében nem tapasztalhatott. Valóban nagyon sok tárgyalás, egyeztetés és közös munka rejlik amögött, hogy a rendszerváltozás elején az alig 30 éves Orbán Viktor és a PBK zömében 60 év körüli tagjai megtalálták az egymáshoz vezető utat. A fiatal miniszterelnök a későbbi években is nagyon gyakran kérte a professzorok tanácsát.

Taxner Ernőnek komoly szerepe volt abban is, hogy az 1995-ben megalakult Kör megtalálta otthonát a Batthyány Alapítványnál, ahol az első összejövételükön megszavazták küldetésnyilatkozatukat, majd később a hitvallásukat tartalmazó alapító okiratukat és működési rendjüket, amelynek értelmében a Professzorok Batthyány Köre egyfajta kollektív vezetés mellett döntött, és elnök helyett intézőbizottságot választott, Pálinkás József, Taxner-Tóth Ernő, Kiss Ádám, Solymosi Frigyes és Sótorny Péter orvosprofesszor személyében. Egészen 2002-ig ebben a rendben működött a Kör.

Sokunk számára, akik jelen lehettünk a 2002-es választások előtt április 2-án a Batthyány örökmécsesnél, emlékezetes marad a Kör szép megemlékezése „*Áprilisi törvények – áprilisi választások*” címmel, ahol Taxner-Tóth Ernő tartotta a lelkesítő ünnepi beszédet. Hangsúlyozta, hogy a Batthyány Kör álláspontja szerint a következő kormányának a bizalom társadalmának kialakítására kell törekednie, amely az etikára és a hitre alapoz. A baloldali pártoknak jelentős hátránya van e tekintetben, hiszen kormányzása idején az MSZMP a bizalmatlanságra és a törvénytelenre építette fel a hatalmát.

Az aznapi Magyar Nemzet Taxner-Tóth Ernő tollából cikket is közölt. A Kör azért döntött úgy, hogy a választások előtti napokban éppen itt rendez ünnepséget, mert emlékezett arra, hogy 1998-ban az Orbán-kormány tagjai parlamenti eskütételük előtt itt, a Batthyány-örökmécsesnél tettek hitet és fogadalmat Batthyány szellemi öröksége mellett. A Kör alapítói és tagjai kiemelték, hogy Batthyány hitt a magyar jövőben, ahogyan az ő nevét viselő Kör is teszi, éppen ezért egy olyan kormány mellett teszik le voksukat, amely a polgári-konzervatív értékek képviselője mellett Batthyány Lajos örökségét is viszi tovább.

Áprilisi törvények – áprilisi választások

TAXNER-TÓTH ERNŐ

Jövő iránti felelősségük foglalkoztatta azokat az egyetemi tanárokat is, akik *Horn Gyula* országlásának időszakában úgy gondolták, hogy véleményük kell cserélnük a közelet gondjairól, s fontos kérdésekben időnként meg kell nyilatkoznunk. Mivel *Antall József* szellemiségével azonosultunk, az általa létrehozott alapítványt fogadtuk be szervezeten szervezettük, így magától adódott, hogy nevükben is vállaljuk az első felelős kormány miniszterelnökének szellemi örökségét, s a Professzorok Batthyány Körének nevezésként nevezük magukat-magunkat.

Ilyen fontos kérdés ma az áprilisi választások kimenetele. 1848. április 2-án *Batthyány Lajos* már a felelős magyar kormányt kinevezett miniszterelnök volt, de az uralkodó csak három nap múlva írta alá az „áprilisi törvényeket” és a független kormány miniszterei kinevezését, amit az utolsó rendi országgyűlés 11-én szentesített. Az önkényuralom hazug szellemiségére azonban mi sem jellemzőbb, mint az, hogy gróf *Batthyány Lajos* főbenjáró perének későbbi vádiratában következetesen márciusi törvényekről beszél, s ezzel saját felelősségét a magyar forradalomra és az országgyűlésre hárítja, noha az ünnepélyes beiktatás maga a király is megjelent. E pernek nevezt jogtörést, amire a mi nemzedékünk is jó néhány példát ismer, érdemes elmondani, hogy a vádló hadbíró nem volt hajlandó fölolvastatni a halálos ítéletet. A védekező *Batthyány* természetesen igyekezett minden érve magá mellé sorakoztatni, de egyetlen szavát vagy tétét sem vonta vissza. Nem csupán kormányát volt felelős, de őt is a felelősségűdat vezette.

A maga választotta úton ment a mártírságba. Az említett vádirat külön kiemeli, hogy az első magyar miniszterelnök korábban nem vállalt hitvallást. Pedig, ahogy *Takács Sándor* egy kéjmenetben olvashatta: „családja rangjával messze fölülmúlja *Széchenyi István* gróft”, azaz nyitva állt előtte az érvényesülés minden lehetősége egy lágbírtalom hivatalos szervezeteiben és diplomáciai tiszteletében. Ő azonban, hogy ismét a vádirat szavait használjam, az „osztrák kormány”

szemben a „magyar ügyet” vállalta. Már az 1839-40. évi országgyűlésen a változtatás hívei mellett lépett föl, s ennek szellemében alapított cukorgyárat ikervári birtokán. Céludatosan cselekedett. Az óvatossá *Széchenyivel* szembefordulva *Kossuth* határozottabb követelési mellé állt. A forradalmak évének februárjában kapcsolatok keresett itáliai és cseh elégedetlennél. Március 15-én az országgyűlés megyei küldöttekből álló alsó tábláján többséggel rendelkező Ellenzéki Párt elnökeként szállt hajóra, hogy Bécsbe utazzék, ahol két nap múlva *István nádor* kinevezte az önálló magyar kormány fejévé.

Amikor *Batthyány Lajosra* gondoltunk, a múltat kereső kezünk nem csupán a mártírra, a magyar népképviselői országgyűlés első felelős miniszterelnöké felé nyúl, hanem a békeség hívére is gondolunk. A kormány, amelynek élére állt, olyan különböző nézeteket valló személyiségekből állt, mint *Széchenyi, Kossuth, Deák, Eötvös, Klauzál Gábor, Szemere Bertalan* és *Esterházy Pál*. Amíg lehetett, összetartotta őket. A kortársak történelmet író *Horváth Mihály* szerint a békes megoldás érdekében sok erélyt fejtett ki. Két irányba is: igyekezett minden törvénytelenéssel megátolni, s az idegen érdekek védelmezőivel szemben annyi erőt gyűjtene, hogy velük diadalmasan állhasson szembe. Ezért hangsúlyozza az újabb történetírás különös nyomatékkal a nemzetiség és az önálló magyar haderő szervezésében játszott fontos szerepét. Az önkényuralom fegyveres támadásának időszakában mégis a megbékélést kereste adta magát későbbi kivégzőinek a kezére. Artatlanul, de öntudatosan. Az idegen segítséggel győztes hatalom kíméletlen bosszút állt, s ez sem feledhető tanulság.

A múltat mindig nehéz lezárni, mert a jövő a jelenben megkezdődik. A kérdés csak az, milyen a múlt, amit le kell zárni, és milyen a jövő, amit érdemes elképzelni. A vádirat ebben a tekintetben is igen érdekes. Első pontja a pénzügyi függetlenség megteremtési kísérletét (bankjegyek kibocsátása) teszi meg főbűnnek. Talán kissé meglepő, hogy a „szentesítés nélküli újoncállítás” csak ezután következik. Ehhez tudni kell, hogy az osztrák érdekeltségű hangsúlyozó birodalmi kormány óriási

adósságait részben a magyar nemzet nyakába akarta varrni. Azt viszont belátta, hogy az önkényuralom módszereivel a polgári Magyarország megvalósulási folyamatát – aminek feltételeit az „áprilisi törvények” teremtetek meg – csak fékezni tudja, megakadályozni nem. A múlt, amit negyvennyolcban le kellett zárni, a történelmi adósságok hosszú sorából állt, s a felé mutatott, amit aztán sokáig sikerült megakadályozni, hogy a felülről szervezett hatalmat a nemzeti érdek szolgálatába álló kormányzat váltsa föl. A jövő azonban az akadályok hosszú sora ellenére elkezdődött, noha a közérdek szolgálatának elve, amit a retorkor gondolkodói alapvetésként tartottak, nehezen engedett a hatalmi szemléletnek. Az 1867-es kiegyezés Magyarország és Ausztria viszonyát rendezte: föl sem merült akkor, hogy *Batthyány* szellemi örököseinek ki kellene egyezniük azokkal, akik a halálos ítéletet hozó önkényuralmat szolgálták.

Az elkészíthető jövő lehetőségeinek megfogalmazását már sokkal korábban olvashatjuk *Széchenyi Hítel* című munkájában: „hazánknak minden ingadozás nélküli átvárászlata egy elkopott, féligmeddig feudális, féligmeddig alkotmányos szövevényből emberhez illő, minden állfenytől kitisztult képviselői rendszerre, ez emelheti polgári jólétre, virágzatra az országot.” S itt ne engedjük magunkat félrevezetni a fél évszázados történelemhamisítás ma is harsogó képviselőitől. Az örökölhető feudomot – magyarul: hibért – a hatalom adja a szolgálatokért. *Rákosi Mátys*, majd *Kádár János* egyaránt így kapta meg a Magyarország fölötti hatalmat, és így tartotta fenn: gazdag hibéket adományozva a párt és állami igazgatás különböző szintű vezetőinek. Alkotmányt is ünnepeztetett minden augusztus 20-án, csak éppen a leírtakat nem tartotta be, miközben évente néhány napig ülésező parlamentalment hagyatta jóvá a maga szűk önkényuralmi körében meghozott döntéseit – többek között a sokféle eladósodásról.

A mi választásunk most nem arról a múltról szól, amit vállalunk és amihez hűek akarunk lenni. Csak egy történelmi rövid – a mi életünkben túlságosan hosszú –, szerencsétlen szakaszhoz viszonyulva kívánjuk a nekik kedvező viszo-

lyokat visszaállítani. Hatalmuk egyszer már ösz-szemlött, s nyomában óriási adósságtömeg maradt, kilélföldi kölcsönök, meg nem valószínű beruházások, elmaradt fejlesztések és karbantartások formájában. Másodsor (1998-ban) a választók vetették véget rendteremtési kísérletüknek. Most ismét jelentek, és ígérnek. Nekünk azonban nincs szükségünk arra, hogy Magyarország a miénk legyen, mert ahogy azt ötéven is bizonyítja, soha nem mondtunk le róla: Rákosi és Kádár idején is a miénknek tudtuk. Ezért szerettünk tudomásny fokozatokat, végtünk kutatómunkát, s ha lehetett, tanítottuk a fiatalokat.

Ahhoz, hogy *Batthyány Lajos* kibírja a megpróbáltatásokat, hinnie kellett a jövőben, ami megkezdődött. Most egy másik jövőre gondolunk. Akármennyire is magunknak valljuk *Bathts* soha meg nem elégedését, most szabadon választhatunk rosszabb és jobb között. A fiatalág iránti felelősségünk azt mondja, a kettő között éles határ vonható. A rosszabb az ígéretekkel eddig mindig megszökök újabb hatalomra kerülése. Ezzel szemben a jobbat azok képviselik, akik a család és az alkotómunka mellett kötelezték el magukat. Akik az árvíz sújtotta házakat újjáépítették és sok kilométer gátat emeltek a fékevesztésre hajlamos Tiszának. Legalább megkísérelték, hogy gátat vessenek a zsebek möhé és törvénykerülő megtöltésének a feketének és szürkének nevezett gazdaságban. S hogy magunkra is gondoljunk, a pénzügyi források megőrzésével lendületet adtak a jövőt szolgáló tudományos kutatásoknak.

Batthyány búcsúlevelében ezeket írta feleségének: „halálomnak gyalazata előbb utóbb azokra hull vissza, akik engem igazságtalanul és hálatalan meggyilkoltak”. Kölcsey parazsa világít: a halálra emlékeztette *Batthyány Lajos* tisztelőire. De búcsút után vagyunk. A Megváltó feltámadott, s ez a reményekkel teli éhtré irányítja a figyelmünket. *Batthyány Lajos* kora azt kérdezi tőlünk: „Is te mit tettél érte? Mit fogsz tenni most, midőn álom helyett való pálya nyílik előtted?” Mit fogsz tenni azért, hogy Magyarország magyar ország legyen?

Batthyány szellemében jó választásunkkal válaszolhatunk.

A Magyar Nemzet Professzorok Batthyány Köre ünnepségéről is beszámolt, ahol a képen Taxner-Tóth Ernő látható, amint a beszédét mondja.

egyházfőnek állítottak ezzel emléket, aki a történelem szereplőinek sok állásfoglalásában megelőzte korát, mindamellett szilárdan kitartott hité, a katolikus kereszténység tanításai mellett, mélyeség alázattal viselve a megpróbáltatásokat is. Boldoggá avatása jelenleg folyamatban van. (A. P.)

Román félelmek Csurka szavai miatt

Az agresszív revizionizmus ósdi téziseit porolta le Csurka István a Magyar Hírlap pénteki számában tett kijelentésével – áll a román külügyminisztérium tegnap, az MTI bukaresi irodájához küldött levelében. Eszerint a politikai szavai teljes mértékben elmentmondanak az európai normáknak. Csurka a napilapnak egybekel mellett azt mondta: ha sikerül megmaradnunk, ötven vagy akár száz év múlva sort keríthetünk arra, hogy visszakereszteljük azt, ami a miénk volt. (MTI)

Salamoni ítélet

Másodfokú ítélet született a Csátrai József kigazda képviselő által a kiskunhalasi Halas Hangja rádió ellen indított helyreigazítási perben. Az Előre Igazságügyi bizottság, a szövetségi ügyészség felváltásával foglalkozó másodosztályos bíróság ítélt. Csátrai József a bíróság ítéletével szemben fellebbezett. A bíróság kimondta: a másosztályos bíróság ítéletével szemben fellebbezett. A bíróság kimondta: a másosztályos bíróság ítéletével szemben fellebbezett.

terheire való tekintettel még a tökéből is elenged húsz százalékot a politikus. Az ügy másik érdekessége,

fenntartási és Fejlesztési Kht. nyújtja, amelynek mind a kölcsönadó, mind a kölcsönvevők tagjai és a

értük el, Bodó Sándor, Tisztaberek polgármestere pedig elzárkózott a nyilatkozattól.

történeten írják alá a szerződést, ezt követően a Vállalkozók Országos Szövetsége, valamint a Magyar

Választás Batthyány szellemében

Batthyány hitt a magyar jövőben, s a Professzorok Batthyány Köre is hisz benne, ezért egy olyan polgári kormányzati oldal mellett teszi le a voksát, amely valóban a Batthyány-örökség továbbélését jelenti – hangzott el tegnap a Batthyány-örökségesenél tartott megemlékezésen. A Nemzeti Egység Mozgalom rendezvényén egybekel mellett a rendszerváltozás befejezéséért emeltek szót.

■ DÓRI-SZAKÁCS

Áprilisi törvények, áprilisi választások címmel megemlékezést tartott tegnap a Professzorok Batthyány Köre is Batthyány-örökségesenél. Az első felelős magyar minisztérium vezetőjére emlékezve Taxner-Tóth Ernő egybekel mellett arról szólt, Batthyány hitt a magyar jövőben, s a Professzorok Batthyány Köre is hisz benne, ezért egy olyan polgári kormányzati oldal mellett teszi le a voksát, amely valóban a Batthyány-örökség továbbélését jelenti. Borhidi Attila akadémikus szerint a következő kormány arra kell törekednie, hogy kialakítsa a bizalom társadalmát, amely az etikára és a hitre alapoz. Szerinte a baloldali pártoknak hátrányuk van e tekintetben, mert elődpártjuk alapvetően a bizalmat-

Taxner-Tóth Ernő a Batthyány-örökség továbbélését szorgalmazta

FOTÓ: NAGY ZOLTÁN

lanságra, a törvénytelenesre és a besúgóokra épített. Borhidi professzor úgy látja, etikával, mint bizalmi társadalmi tőkével a baloldal nem rendelkezik. Szerinte „a baloldali árnnyekormány a hatalomszerzés érdekében az eddigi legdurvább rágalomkampányt folytatja egy olyan miniszterelnök-jelölttel az élén, aki egyre hiteltelenebb, zavartodtabb, bizonytalanabb, mindenben hibát keres, és még azt is elfelejtette, hogy néhány hete még neki is megvolt az öt karikája.”

A jövő kapujában címmel tartotta meg tegnapi rendezvényét a Nemzeti Egység Mozgalom. Sulák Ágoston, a mozgalom tagja elmondta: tizenkét évvel a rendszerváltozás után élnünk kell azzal a lehetőséggel, hogy a polgári jövőt választhatjuk. – Örülök neki, hogy a mostani kormány megtalálta azt az utat, amellyel jövője lehet Magyarországnak – mondta Balogh János akadémikus. Reményét fejezte ki, hogy a választásokon befejeződik a rendszerváltozás. Mint mondta,

ehhez az is szükséges, hogy lecsereljük máig használt eszméink egy részét. Szólt arról, nem szabad azokra hallgatni, akik mocskolódással kapálóznak hatalmuk maradásáért. Balogh János arra kérte a jelenlévőket, vasárnap menjenek el szavazni. Papp Lajos szívebéz a Kövér László kijelentése körüli vitára utalva elmondta: egyszerűen egy félreértelmezett mondatról van szó, amelyet egyek arra akarnak felhasználni, hogy kettészakítsák a nemzetet.

Az elveszített választásokat követően, a Kör ismét ellenzéki pozícióba került, tehát újra aktívabb közéleti szerepre készült. Ezért – az eltelt idő alatt szerzett tapasztalatok alapján – a tagok egy jelentős hányada úgy gondolta, hogy az elkövetkező időben a korábbinál hatékonyabb munka érdekében a Körnek hivatalosan egyesületté kell alakulnia. Az egyesületté alakulás azonban óriási vitát váltott ki a tagok között. Lényegében két pártra szakadt a Kör, akárcsak a Kör két alapítója. Az egyesületté alakulás legfőbb szószólója Pálinkás József, míg fő ellenzője Taxner-Tóth Ernő volt. Ernő nem kívánt egy nagy létszámú, hierarchikusan felépített egyesület tagjává válni, amely már nem működhet az addigi feltételekkel, kötetlen baráti társaságként. Magam is nosztalgiával emlékeztem azokra a lelkes, terveket szövögető vezetőségi ülésekre, amelyeket a nem sokkal korábban megözvegyült Ernő Széchenyi utcai lakásán tartottunk. Megértettem őt, ugyanakkor fontos volt, hogy a Kör hivatalosan bejegyzett egyesületté alakuljon a határozottabb érdekképviselet érdekében. Természetesen ezt Ernő is belátta, és továbbra is szellemi közösséget vállalt az egyesület tagjaival, helyeselte a tevékenységünket, és a kritikus gondolkodásnak is feltétlen híve maradt, de a döntésekben és nyilatkozatokban formálisan már nem kívánt közreműködni. A Kör tizedik születésnapján is velünk ünnepelt, köszöntőt is mondott, és a tortát is alapítótársával együtt vágta fel...

Taxner-Tóth Ernő hiányát az évek során a Kör sokáig érezte, és halála valamennyiünket nagy fájdalommal tölt el. Amikor a „*Professzorok Batthyány Köre – 25 év a polgári Magyarorszáért*” című könyvem megjelent, meghívtam a Kör két alapítóját a lakásomra, hogy átadjam nekik a tiszteletpéldányokat, de főleg azért, hogy köszönetet mondjak nekik az alapítói munkájukért, és hogy a kezdeteket idéző baráti beszélgetések hangulatát még egyszer, utoljára felidézhessem. Velünk volt Czvikovszky Tibor és Vajna Zoltán is. A januári délelőtti napfénye betöltötte a lakást, és a lelkünket is, de megcsillant a pezsgős poharainkon is. Sokáig beszélgettünk, és a múltat idéztük nagy szeretetben, akárcsak negyed évszázaddal azelőtt. Taxner Ernő is boldogan mosolyogva anekdotázott, akárcsak Pálincás Jóska. Szívemben őrzöm ennek a délelőttnek az emlékét, és boldog vagyok, hogy Ernőt boldognak láthattam.

Időközben a Professzorok Batthyány Köre a 25 éves tevékenységéért megkapta a „*Magyar Örökség*” díjat, és Magyarország polgári kormánya is elismerte a munkánkat a „*Polgári Magyarorszáért*” kitüntetéssel. Mindebben természetesen alapítóinknak, Taxner-Tóth Ernőnek is elévülhetetlen érdeme van.

Taxner-Tóth Ernőnek, a Professzorok Batthyány Köre alapítójának emlékét kegyelettel őrizzük.

Budapest, 2025. január 31.

Kurutzné Kovács Márta